

HZ. PEYGAMBER'DE HOŞGÖRÜ VE İNSAN SEVGİSİ

Yard. Doç. Dr. Hamit DİKMEN*

Hoşgörü, sevgi, şefkat, barış, merhamet denince ilk akla gelen şüphesiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir. Biz bu yazımızda Hz. Peygamber'de hoşgörü ve insan sevgisi üzerinde duracağız. O, katılaşmış kalpleri hidayete erdirmiş, insanlara gösterdiği sevgiyle onları doğru yola erdirmiştir. Hz. Peygamber'in sevgi anlayışı merkezinde hoşgörü ve insan sevgisi vardı. O'nun kalbi şefkat, merhamet ve insan sevgisi ile dolu idi. Nitekim Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de onun hakkında şöyle buyuruyor: "Ey Muhammed! Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."¹

Hız. Peygamber, "Birbirinize sırt çevirmeyin. Birbirinizle çekişmeyin. Kardeş olun ey Allah'ın kulları!"² ve "Sizden biriniz kendi nefsi için istediğini din kardeşi için istemedikçe gerçek mü'min olamaz"³ emirleriyle topluma güven, sevgi ve kardeşlik tohumlarını atmıştır.

İnsanların sınıflandırılmasına karşı çıkan Rasulüllah, toplumda insanları cinslerine, renklerine, dillerine ve malî konumlarına göre ayırmamış, herkesi eşit telâkki etmiş, bunun sonucu olarak da, Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali ile Bilâl, Ammar, Âmir b. Führeyre ve diğerleri arasında hiçbir fark gözetmemiştir.⁴

Hız. Peygamber'in şefkat ve merhameti, hayatının her döneminde açıkça görülür. Hız. Peygamber, insanlara hoşgörülü davranır, merhametle dolu olan kalbi, hep iyilik için çarpardı. Kimseye bir kötülük dokunmasını, hiçbir kimsenin incinmesini istemezdi. İnsanlar için hep iyiyi ve güzeli isterdi. Allah (c.c.) da O'na "Sen Allah'tan bir esirgeme sayesinde ki onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar etrafından herhalde dağılıp gitmişlerdi bile."⁵ diyerek O'nun merhametine işaret etmiştir.

* Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Türk İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı.

¹ Enbiyâ, 21/107.

² İmâm Mâlik, Muvatta', Hüsnü'l-Hulk, 15.

³ Buhârî, İmân, 7.

⁴ İbn Hişâm, Abdülmelik, es-Sîretü'n-Nebeviyye, Mısır 1936, I, 339-343; Müslim, Hac, 448; İbn İdris, Abdullah Abdulaziz, Müctemu'l-Medîne fi Ahdi'r-Rasûl, Riyad 1992, s. 90-91. [Bu konuda daha fazla bilgi için bkz: M. Ali Kapar, "Hz. Peygamber'in Güvenilirliği", İstem İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Musikisi Dergisi, Sayı:1, Konya 2003, s. 46.]

⁵ Âl-i İmrân, 3/159.

Peygamberimizin sevgisi, bütün insanlar için geçerliydi. En çok da mü'minleri severdi. O, Müslümanların hüzünleriyle hüzünlenir, sevinçleriyle sevinirdi. Dünyada eşi benzeri görülmemiş bir sevgiydi bu.

Sevginin, barışın, hoşgörünün, anlayışın simgesi olan Hz. Peygamber (s.a.v.), yetimlerin, öksüzlerin koruyucusuydu. O, hak sahibine hakkını veren, "Kim bir zimmiye eziyet ederse ben onun hasmıyım."⁶ diyen, her zaman insan kazanmaya çalışan, insana insan olduğu için değer veren rahmet Peygamberiydi. O, taşlaşmış kalpleri sevgiyle, hoşgörülle dolduran en güzel öğretmendi. İnsanlar için her türlü fedakârlığı yapabilen, komşusu aç iken kendisi tok olmayan, kadına, çocuğa, köleye en güzel değeri veren bir peygamberdi.

Hz. Muhammed (s.a.v)'in peygamber olarak gönderildiği yer Arap yarımadasıydı. O dönemde burası şirkin hakim olduğu ve zulmün de had safhada olduğu bir yerdi. Hz. Peygamber insanlara rahmetle, merhametle yaklaştı ve onlara İslâm'ı sevdirdi. O, hayatında insanlara hiç kötülük yapmadı. Peygamber olarak gönderilmeden önce bile insanlar O'na, kendisine inanılıp güvenilen kimse anlamında "Muhammed el-Emin"⁷ diyorlardı. İslâm'a davet amacıyla gittiği Taif'te insanlar O'nu hakir gördüler, O'nu aşağıladılar, O'nunla alay ettiler, İslâm'ı kabul etmediler. Öte yandan O'nu evlatlığı Zeyd'le birlikte taşladılar. Bu arada O, beddua etmek varken, "Ey Allah'ım!.. Ben ancak senin uğruna uğraşıp didiniyorum; fakat öylesine zayıf, imkân ve vasitalardan o kadar mahrum bulunuyorum ki... Hiç şüphesiz ilâhî tebliğ vazifeme devam etmek istiyorum ve bana karşı öfke ve gazabından gelmemek şartıyla bu güçlülere de hiç aldırıldığım yok. Her şeye rağmen senin himaye ve koruman (emânın) çok daha hoştur; Sen Kadir-i mutlak ve Rahîm olan Allah'sın."⁸ diyerek dua ve niyazda bulunuyordu. Uhud Savaşı'nda dişi kırıldığında yine insanlara beddua etmemiş ve şöyle demişti: "Ben beddua etmek için gönderilmedim, rahmet olarak gönderildim."⁹

Allah Rasulü (s.a.v.), insanlara Allah'ı ve O'nun sevgisini anlatırken çok çile çekmişti. En yakınları olan akrabaları tarafından horlandı ve büyük işkencelere maruz kaldı. Ama O, bir kere olsun kendisine eziyet edenlere beddua etmedi. Onların hep iyiliğini istedi. Hatta Allah Teâlâ'ya "Ya Rab! Kavmime hidayet nasip et, çünkü onlar bilmiyorlar."¹⁰ diyerek dua ve niyazda bulundu.

Hz. Peygamber çok sabırlı, çok merhametli ve çok hoşgörülü idi. Kendi şahsına karşı yapılan her türlü zulüm, işkence ve hakaretlere bile tahammul ederdi. Şahsına yapılan

⁶ Suyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, Riyad 1988, I, 579.

⁷ Hüseyin Algül, "Emîn" maddesi, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1995, XI, 111.

⁸ Muhammed Hamidullah, İslâm Peygamberi (Hayatı ve Faaliyeti), İrfan Yayıncılık ve Ticaret, İstanbul 1993, I, 487.

⁹ Müslim, Birr, 87 (Hadis no: 2599).

kötülüklerden dolayı kızdığı pek görülmezdi. Ancak O, Cenab-ı Allah'ın rızasına aykırı, İslâmiyet ile bağdaşmayan bir şeyi gördüğü zaman şiddetle karşı koyar ve bunu Allah'ın rızasına uygun hale getirinceye kadar uğraşır.¹¹

Allah Rasulü'nün şefkat ve merhameti, kendisinin kabiliyet ve idrak ufkunun genişliğini ifade eder. Yüce Allah, O'nu kız çocuklarının diri diri gömüldüğü bir topluma peygamber olarak göndermişti. Ve O, kendisine verilen şefkat ve sevgiyle cahiliye dönemini asr-ı saadet dönemine çevirmişti.

O, ümmeti için yaşamıştı. Daha doğmamış ümmeti için sabahlara kadar göz yaşları dökmüştü, af ve mağfiret dilemişti Yaradan'dan; kendisi için değil, yaşatmak için yaşamıştı. Sevginin adı olmuştu. Kendisine kin kusanlara bile merhamet etmiş, yıllarca karşısında kılıç tutan insanlara, Mekke'ye girince onları öldürmek varken eman vermişti, affetmişti. Bu ne büyüklüktü.

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in insanlığa örnek olan şefkati, mü'minlere merhamet edişi ve sevgisi, çocuklara olan alâkasında da çok yoğun olarak görülmektedir. Peygamberimiz, kendi çocuklarına gösterdiği ilgi kadar ashabının çocuklarıyla da ilgilenir; doğumlarından isimlerinin konmasına, giyimlerinden oynadıkları oyunlara kadar onlar için en iyi tavsiyelerde bulunurdu. Hz. Peygamber, ashabına çocukları sevmelerini tavsiye etmiş ve çocuğunu hiç öpmediğini söyleyen bir bedevîye "Allah kalplerinizden merhameti çıkardı ise ben ne yapabilirim ki!"¹² buyurarak çocuk sevgisinin önemine dikkat çekmiştir.

"Bir gün Allah'ın elçisi Hz. Ali'nin oğlu Hasan'ı öpüyordu. Yanında da Temim kabilesinin ileri gelenlerinden Akrâ İbn Hâbis vardı. Akrâ, Hz. Peygamber'in çocuğu öptüğünü görünce: 'Benim on çocuğum var, onlardan hiçbirini öpmedim!' dedi. Bunun üzerine Allah'ın elçisi şöyle buyurdu: "Şu muhakkak ki, merhamet etmeyene merhamet olunmaz. İnsanlara merhamet etmeyene Allah merhamet etmez."¹³ buyurdu.

Hız. Peygamber, merhamet ve sevgi göstermede eşsizdi. Bir çocuk gördüğünde Peygamberimizin mübarek yüzünü neşe ve sevinç kaplardı. Yolda gördüğü her çocuğa selâm verir¹⁴, onun hal ve hatırını sorar¹⁵, onunla konuşur ve şakalaşır.¹⁶ Çocuklarla oynar¹⁷,

¹⁰ Buhârî, Enbiyâ, 37.

¹¹ Sadık Eraslan - Ekrem Keleş, En Güzel Örnek Hz. Peygamber, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, s. 30.

¹² İbn Mâce, Edeb, 3 (Hadis no: 3665).

¹³ Buhârî, Edeb, 18.

¹⁴ Buhârî, İsti'zân, 14.

¹⁵ Buhârî, Edeb, 81; Müslim, Selâm, 15 (Hadis no: 21).

¹⁶ Buhârî, Fedâilu's-Sahâbe 22; Ahlâk Hadisleri (Terc. ve Şerh: A. Fikri Yavuz), Sönmez Neşriyat, İstanbul 1979, I, 284 (Hadis no: 269).

¹⁷ Buhârî, Ahlâk Hadisleri, I, 285 (Hadis no: 270).

onlara hediyeler verirdi.¹⁸ Onlarla çocuklaşır, onların seviyesine göre hareket ederdi. Binekli olduğu zaman çocukları terkine alır¹⁹, gidecekleri yere kadar götürürdü.²⁰

Peygamberimiz, çocukların dediğini yapar, onların kalbini kazanırdı. Kız ve erkek ayırımı yapmazdı. Böyle bir durum sergileyenleri uyarır, davranışlarının düzeltilmesini sağlardı.²¹ Peygamberimiz, Müslüman olmayan çocuklara da aynı şefkat ve sevgisini göstermiştir. Peygamberimiz, barış zamanında gösterdiği bu davranışını savaş zamanında da gösterirdi. Savaş esnasında çocukların öldürülmemesini öğütlerdi.

Allah Rasulü, kendi çocuklarını ve torunlarını çok sever, sevdiğini de belli ederdi. Fakat bu sevgisinin kötüye kullanılmasına da izin vermezdi. Onlar için şefkatli bir baba, merhametli bir dedeydi. Bir sefere çıkacağı zaman en son kızı Fatıma'ya giderdi. Seferden dönünce de ilk önce ona uğrardı. Hz. Fatıma da babasını ziyarete gittiğinde Peygamberimiz ayağa kalkar, alnından öper, yanına oturturdu. Onun çocuklara has özel bir sevgisi vardı. Namaz kılarken torunlarının kendisiyle oynamalarına kızmaz, secdede sırtına çıkan torununun düşüp incinmesini önlemek için namazını uzatırdı.²²

Efendimiz, torunu Ümame'yi çok sever, onu omzuna alır, Medine sokaklarında dolaşırdı. Kız torununa gösterdiği bu sevgi çok orijinal bir davranıştır. Süt annesinde olan oğlu İbrahim'i görmek için ayrıca zaman ayırır, onun yanına gider, kucağına alır, onu öper, sonra da geri dönerdi.²³

Sadece kendi çocuklarını değil, bütün çocukları sever, başını okşar, hatalarını gördüğünde tebessüm ederek uyarırdı. Azatlı kölesi, Zeyd bin Harise'yi sevgisinden o kadar memnun bırakmıştı ki, kendini almaya gelen amca ve babasına "Ben Hz. Muhammed'in yanında kalmak istiyorum. O bana gerçekten sevgi ile yaklaşıyor, O'nun yanında huzurluyum."²⁴ diyerek babasıyla gitmemiş, Hz. Rasul'ün yanında kalmayı tercih etmişti.

O, hicret gününde Medine sokaklarına ayak bastığında insanları selâmlarken, yol kenarında oynayan çocuklara "Beni seviyor musunuz?" diye sormuş, "Seviyoruz ya Rasulallah" diyen minicik yavrulara "Ben de sizi seviyorum." diyerek karşılık vermişti.²⁵

¹⁸ Vâkıdî, Kitâbü'l- Meğâzî, tah. Marsden Jones, Beyrut 1966, III, 979-980.

¹⁹ Buhârî, Umre, 13; Ebû Dâvûd, Cihâd, 53 (Hadis no: 2559).

²⁰ Bu konuda geniş bilgi için bkz. Mehmet Emin Ay, "Hz. Peygamber (s.a.s.) ve Çocuklar" Diyanet İlmî Dergi, Paygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) Özel Sayı, Ankara 2000, s. 161-180.

²¹ Hayati, Hökelekli, "Çocuk" maddesi, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1993, VIII, 356.

²² Nesâî, İftitâh, 82.

²³ Müslim, Fedâil, 62.

²⁴ Afzalurrahman, "Hz. Muhammed Çocuklarıyla" maddesi, Siret Ansiklopedisi, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1996, II, s. 225.

²⁵ Diyarbekrî, Târîhu'l-Hamîs, Mısır 1302, I, 385; Afzalurrahman, "Sevgi ve Merhamet" maddesi, Siret Ansiklopedisi, İnkılâp Yayınları, İstanbul 1996, I, 44-45.

Başkasının hurma ağacından hurma taşıyıp yiyen bir çocuğa, niçin hurmaları taşıdığını sormuş; aç olduğu için taşıdığını öğrenince ona, “Yavrucuğum, hurmaları taşıma, ağacın altına düşenleri al ve ye!”²⁶ diyerek, ona nasihatte bulunmuştur. Onun için “Allah’ım, onun açlığını gider!”²⁷ diyerek dua etmiştir.

O’nda çocuk sevgisi oldukça fazlaydı. Bir Yahudinin çocuğu hastaydı ve Peygamberimiz onun ziyaretine gitti. Çocuğa Müslüman olması için telkinde bulundu. Çocuk babasından müsaade isteyerek Müslüman oldu.²⁸ Barış zamanındaki bu tavrı savaş zamanında da sürdürdü. Bir savaş bitiminde, savaş meydanında çocukların cesedini görünce dolu dolu olmuştu gözleri. Savaş esnasında iki taraf arasında çocuklar kalmış ve öldürülmüşlerdi. Peygamberimizin çok üzüldüğünü gören sahabîlerden biri, “Ya Rasulallah! Onlar müşrik çocuklarıydı.” dedi. Peygamber (s.a.v.) de “Farkında değil misiniz? Sizin en hayırlılarınız da müşriklerin çocuklarıydı. Aman ha çocukları öldürmeyin! Çünkü onlar fitrat üzere doğarlar.”²⁹ buyurmuştur.

Onun gençlere gösterdiği özel ilgi de sevginin bir başka göstergesidir. Hz. Peygamber gençlerle yakından ilgilenmiş; onlara ilmî, dinî, ictimaî vs. her alanda yol göstermiştir. Öyle ki, sahabelerden oluşan askerî birliklere gençleri de komutan olarak tayin etmede hiçbir tereddüt göstermemiştir.³⁰

Hz. Muhammed (s.a.v.), insanlara eşit davranır, onların kalplerini kırmamak için son derece özen gösterirdi. Zengin, fakir, köle, efendi, siyah, beyaz vs. kimi görse selâm verir, musafaha ederdi. Hz. Peygamber’in sevgisi sıradan insanların sevgisi gibi değildi. Dini, dili, ırkı ne olursa olsun insanların iyiliğini istiyordu. Bunun için de sürekli Allah (c.c.)’a dualar ediyor, insanlar için mağfiret diliyordu.

Hz. Peygamber, köleleri diğer insanlardan ayırt etmez, yediğinden yedirir, giydiğinden giydirirdi. Almış olduğu köleleri azat eder, onlara eziyet etmezdi. Köleleri serbest bırakırdı, fakat köleler O’nun yanından ayrılmak istemezlerdi. Peygamberimiz, kölelere karşı da çok merhametliydi. Onlara çok iş yaptırmaz, yoruldukları vakit kendisi de onlara yardım ederdi.³¹ Hz. Muhammed (s.a.v.), evrensel bir mesajın temsilcisi olarak gönderildi. Bu yüzden O’nun şefkati de din, dil, ırk, renk, cinsiyet farkı gözetmeksizin evrensel bir boyuttaydı. Tek başına

²⁶ Mustafa Öcal, “Çocuk Terbiyesi ve Peygamberimizin Eğitim Metodu”, Diyanet Dergisi, “Peygamberimiz (s.a.v.) Özel Sayısı”, C. 25, Sayı 4, Ankara (Ekim, Kasım, Aralık) 1989, s. 179.

²⁷ İbn Mâce, Ticârât 67; Ebû Dâvûd, Cihâd, 94 (Hadis No: 2622).

²⁸ Buhârî, Cenâiz, 79.

²⁹ el-Hindî, Kenzü’l-Ummâl, Beyrut 1985, IV, 591.

³⁰ Hüseyin Algül, “İnsanî İlişkiler Açısından Hz. Muhammed (s.a.s.)”, Hz. Muhammed ve Gençlik, TDV Yayınları, Ankara 1995, s. 54.

³¹ Buhârî, İmân, 22; Müslim, Eymân, 4 (Hadis no: 1661); Ebû Dâvûd, Edeb, 133 (Hadis no: 5157); Tirmizî, Birr, 29 (Hadis no: 1946).

başlayıp, sonra da kitleleri peşinden sürüklediği davasında O'nun izlediği yol, herkese karşı hoşgörülü, merhametli ve alçakgönüllü olmaktı.

Nitekim bir gün bir Yahudinin cenazesini götürüyorlardı mescidin önünden, cenazeyi gören Hz. Peygamber, ayağa kalktı. Sahabiden biri, “O Yahudidir.” dediğinde, Hz. Peygamber, “Ama insan değil mi?”³² demiş ve insanlara duyduğu saygıyı bir kez daha göstermişti ümmetine.

Peygamberimiz, hanımlarına karşı çok merhametliydi. Hangi hanımı şikâyet etmişti ki O'nun adaletsizliğinden? O, hep rahmetini ön plâna koymuş, kimseyi kırdığı görülmemiştir dünyada. Anne sevgisi de O'nun sevgisinin başka bir yönüydü. Kendisini bir kez emziren hanımı ömür boyu unutmamış, ona çeşitli hediyeler almış ve memnun etmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.), kadınlara iyi davranır, onları üzmezdi. O dönemde toplumda kadınlara fazla değer verilmezdi. Ancak, Peygamber (s.a.v.) onlara gereken değeri verdi. Veda Hutbesi'nde “Kadınların sizin üzerinizde hakları vardır, onlar size Allah'ın emanetidir.”³³ buyurarak bunu göstermiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.), sabah namazını tamamlayınca yüzünü ashabına döner ve şöyle derdi: “İçinizde hastası olan var mı? Ziyaret edelim. Hayır, derlerse, peki cenazesi olan var mı? defnedelim.”³⁴ derdi. Peygamberimiz, ashabını çok severdi. Ashap da Peygamberimiz'i çok severdi. Ölümüne yakın onların gözüne bakarak ağlamıştır, bir müddet de olsa onlardan ayrılacağı için. Peygamberimiz, nerede fakir var, ona yardım eder; nerede hasta var, onu ziyaret eder; yoksul ve kimsesiz çocuklara sahip çıkar, onlara yalnız olmadıklarını hissettirirdi.³⁵

Hz. Peygamber'in insanlara olan sevgisini Enes (r.a.), şöyle anlatıyor: “Rasulullah'a on sene boyunca hizmet ettim. Vallahi ne bana kötü bir şey söyledi, ne öf dedi, ne yaptığım bir şey için niye yaptın, ne de yapmadığım bir şey için niçin yapmadın? dediğini duymadım.”³⁶

Hz. Peygamber (s.a.v.), kin dolu gönülleri hidayete ve kardeşliğe döndürmüş, düşmanlıkla kararan kalpleri sevgi ve şefkatle doldurmuş, asık suratları güldürmüş, kabalıkları nezakete, olumsuzlukları müspet ve güzele çevirmiştir. Rasulullah (s.a.v.), bütün insanlara Allah rızası için birbirlerini sevmelerini istemiştir. Ebû Hüreyre (r.a.), şöyle rivayet etmiştir: “Kıyamet gününde Allah Teâlâ diyecek ki “Benim şanım için birbirlerini sevenler

³² Ahmed b. Hanbel, Müsned, Mısır 1895, VI, 6.

³³ el-Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Beyrut 1982, III, 266.

³⁴ el-Hindî, Kenzü'l-Ummâl, Beyrut 1985, VII, 50.

³⁵ Hüseyin Algül, Peygamberimizin Şemâli, Ahlâk ve Âdâbı, İzmir 2000, s. 63-65.

³⁶ el-Hindî, a.g.e., VII, 208.

nerede? Gölgeinden başka hiçbir gölgenin olmadığı şu günde onları gölge altında barındıracağım."³⁷

Kur'an-ı Kerim'de: "Biz seni ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik."³⁸ "Ey Muhammed! Allah'ın yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et. Onlarla en güzel şekilde mücadele et."³⁹ buyurulmaktadır. Bu emirler doğrultusunda Peygamberimiz bütün insanlara şefkatle muamele etmiştir. Kendisine yapılan bütün işkencelere karşılık O, onların yok olması için lânetler okumamış, onların hidayete ermeleri için dua etmiştir.⁴⁰

Allah (c.c.), Tevbe suresinde O'nun hakkında şöyle buyurmaktadır: "Size içinizden öyle bir peygamber geldi ki, zahmet çekmeniz O'nu incitir ve üzer. Size çok düşkündür, Müslümanlara çok merhametlidir. Onlara hayır diler."⁴¹ İşte O'nun insanlığa duyduğu sevgiyi gösteren en büyük kanıt.

O, her zaman bütün insanlığa kucaklarını açmış, kendine hakaret eden, kaba davranışlarda bulunanlara bile âlemlerin efendisine yakışır bir lisanla cevap vermiş ya da hafif bir gülümsemeyle onlara yaklaşmıştır. Hatası olanları bile hiçbir zaman yüzüne karşı eleştirmemiştir.

Peygamberimiz (s.a.v), düşmanlarına dahi sevgiyle muamele ederdi. Bu sayede birçok insan İslâm'a girmiştir. Rasulullah akrabaya karşı da her zaman şefkatli olmuştur. Onlara eziyet edilmemesini, korunup gözetilmesini emretmiştir. Çocuklara karşı şefkatli olmuş, onlara büyük insanlar gibi davranmış, selâm vermiştir. Özellikle yetimlere iyi davranmayı emretmiştir.

Özetle O, âlemlere rahmet olarak gelmiş bir peygamberdi. Onun kadar günahsız, tertemiz bir çehre kâinatta bir daha zuhur etmeyecekti. Koskoca âlemin yaratıcısı O'na "Habibim"⁴² demiş ve bu şeref O'na yetmişti.

O şerefli varlığın ayak bastığı topraklarda insanların çirkin davranışları her tarafı sarmış, Bahira'nın göz yaşları bir nida olmuştu. Böylece o muştı yere öyle bir indi ki Sevgililer Sevgilisinin nurdan mührü ortalığı aydınlattı. Koskoca bir âlem, O'nun rahmet pınarında susuzluğunu giderdi.

Dinimiz, insanların birbirlerini sevmelerini, birbirlerine karşı iyi davranmalarını emretmiştir. Bu dinin peygamberi olan Hz. Muhammed (s.a.v.) de eşsiz bir sevgi pınarıydı.

³⁷el-Hindî, a.g.e. IX, 6; Tirmizî, Zühd, 53 (Hadis no: 2391).

³⁸İsrâ, 17/105; Furkân 25/56.

³⁹Nahl, 16/125.

⁴⁰Müslim, Birr, 87.

⁴¹Tevbe, 9/128.

⁴²Suyûtî, el-Hasâisü'l-Kübrâ, Beyrut 1985, II, 330; Süleyman Çelebi, Mevlid (Haz. Faruk Kadri Timurtaş), İstanbul 1990, s.13; Ahmet Aymutlu, Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerif, İstanbul 1995, s. 83;

Bütün yaptığı işlerde sevginin tezahürü görülürdü. Hiçbir insan O'nun gibi sevmeyi, sevmeyi ve sevmeyecekti yaratılan âdemoğlunu. O, insanları bütün yüceliği ile sevdi. O, bir çocuğa bakınca gözlerinin içi güler, yüreği alev alırdı. Alay edenler ne bilirlerdi O'nun derinliklerindeki insanlık sevgisini. O, en kötünün bile ayağına onlarca kez gitti. Yeter ki o yanmasın, ateş onu almasın diye! Taif'te taşladılar O'nu. Kanlarını yukarı sildi, yeter ki helâk olmasın topraklar. Belki içlerinden biri doğru yola gelirdi. Hangi akıl sahibi bakınca göremezdi O'nun gözlerindeki ışıltılı sevgiyi.

O, bizleri sevdi, bizden öncekileri de, bizden sonrakileri de... O, bütün bir ümmetini toptan sevdi sorgusuz sualsiz. Ümmeti O'nu terk etse bile O sevmeye devam ediyor.